

**CONSELL SOCIAL  
DE LA LLENGUA CATALANA**

**TREBALLAR LES ACTITUDS LINGÜÍSTIQUES  
PER REFORÇAR LA PRESÈNCIA SOCIAL DE LA  
LLENGUA CATALANA A LES ILLES BALEARS**



GOVERN  
ILLES  
BALEARS



## SUMARI

Presentació	3
1. Introducció	4
1.1. El marc de referència	4
1.2. Les actituds en el procés de normalització lingüística	6
1.3. El discurs social al voltant de la llengua catalana	9
1.4. La modificació de les actituds lingüístiques	11
2. Propostes	12
2.1. Propostes relatives al conjunt de la població	12
2.2. Propostes relatives als nouvinguts (ciutadans d'origen exterior)	15
2.3. Propostes relatives a la norma de convergència lingüística	16
2.4. Propostes relatives a la transmissió de la llengua	18
3. Àmbits específics preferents	19
3.1. Àmbit del lleure	19
3.2. Àmbit de l'esport	20
3.3. Àmbit educatiu	21
4. Consideracions sobre altres àmbits	22
4.1. L'àmbit polític	22
4.2. L'àmbit socioeconòmic	23
4.3. L'àmbit acadèmic: per l'elaboració d'una escala d'actituds lingüístiques estandarditzable internacionalment	24
5. Conclusions	25

## Presentació

El Ple del Consell Social de la Llengua Catalana, en la sessió plenària del dia 11 de desembre de 2019, va acordar crear la Ponència sobre Actituds Lingüístiques, amb l'encàrrec d'analitzar la importància de les actituds en els comportaments lingüístics i fer una proposta de línies d'actuació. Atès que es tracta d'un tema que pot abraçar qüestions molt diverses, es va definir l'encàrrec de manera genèrica, a fi que fos la mateixa Ponència la que valoràs i prioritzàs els aspectes que s'havien de treballar.

La Ponència, presidida per Bernat Joan Marí, ha estat composta pels membres següents: Eva Florit Pons, Isidor Marí Mayans, Joan Miralles Plantalamor, Nanda Ramon Tous, Margalida Riutort Cloquell i Joan Albert Villaverde Vidal. Margalida Pons Amengual, secretària del Consell Social de la Llengua Catalana, hi ha actuat de secretària.

La Ponència sobre Actituds Lingüístiques es va constituir el 14 de gener de 2020 i s'ha reunit un total de sis vegades.

La Ponència sobre Actituds Lingüístiques va finalitzar la redacció del document i el va aprovar el dia 15 de juliol de 2020. Posteriorment, el 12 de novembre, la Comissió Permanent del Consell Social va estudiar i avaluar el document, tal com és preceptiu, abans de remetre'l al Ple perquè l'aprovàs.

El Ple del Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar el document en la sessió ordinària del dia 14 de desembre de 2020.

## 1. INTRODUCCIÓ

---

### 1.1. El marc de referència

En aquest document s'ha tingut en compte el marc legal i normatiu vigent, a fi d'ajustar-s'hi tan bé com sigui possible i de treure'n el partit que es pugui amb vista a treballar per la plena normalització de l'ús social de la llengua catalana. Certament, aquest marc legal presenta encara limitacions a la plenitud funcional de la llengua catalana, tant a la Constitució espanyola com a la jurisprudència sorgida del Tribunal Constitucional, especialment durant aquests darrers anys.

La plena recuperació de la llengua pròpia de les Illes Balears és un objectiu principal de l'ordenament jurídic en matèria lingüística vigent a les Illes Balears, coherent amb els principis internacionals de plurilingüisme equitatiu, que es fonamenten en el respecte de la plenitud de funcions socials de cadascuna de les llengües patrimonials en el seu àmbit respectiu i l'acomodació de l'espai públic a la diversitat lingüística de la població, en l'esperit de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELROM) i en les conclusions del projecte de recerca europeu *Mobility and Inclusion in Multilingual Europe* – Mobilitat i Inclusió a l'Europa Multilingüe (MIME). Tal com subratlla aquest projecte, perquè la mobilitat de persones i professionals sigui respectuosa amb la diversitat constitutiva d'Europa, ha d'anar associada a la inclusió —la participació plena en la vida social, política, econòmica i cultural de les comunitats nacionals, regionals i locals—, que exigeix familiaritat amb les llengües locals. En aquest sentit, es consideren especialment negatius i irresponsables els intents de problematitzar o conflictivitzar les relacions entre els grups lingüístics de la societat de les Illes Balears, que són fruit de prejudicis contraris a la igualtat lingüística.

Així, doncs, s'han tingut en compte els elements universals i locals que guarden relació amb la preservació de les llengües:

- La Declaració Universal dels Drets Humans, com a marc general de la defensa dels drets de les persones a tot el planeta.
- La Declaració Universal dels Drets Lingüístics, signada a Barcelona l'any 1996 sota els auspicis de la UNESCO, que estableix quins drets lingüístics individuals i col·lectius es poden considerar a escala universal.
- La Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, signada i ratificada pel Regne d'Espanya i que, per tant, forma part de l'ordenament jurídic espanyol.
- La Constitució espanyola de 1978.
- L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.

- La Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, com a marc específic per al desplegament de la política lingüística a les Illes Balears.

## 1.2. Les actituds en el procés de normalització lingüística

La normalitat en l'ús social de qualsevol llengua depèn fonamentalment del comportament lingüístic dels seus parlants. Les llengües es projecten vers el futur perquè els seus parlants les continuen parlant i no les abandonen, les transmeten generacionalment i les mantenen integrades en la seva vida, de manera fluida i normal. El que ocorre normalment és justament això. Si una llengua pateix algun entrebanc en aquests processos és perquè existeix algun tipus de situació anòmla que en condiona el funcionament normal.

El comportament social dels parlants en relació amb la llengua depèn de les actituds lingüístiques, tant dels parlants actuals com dels parlants potencials, i fins i tot de les persones que encara no tenen cap expectativa respecte al fet d'esdevenir-ne parlants. Les actituds lingüístiques, doncs, resulten fonamentals a l'hora d'abordar el procés de normalització d'una llengua en situació de minorització.

Cal, per tant, abordar la qüestió de les actituds lingüístiques en el si de la nostra societat, a fi d'incidir-hi per aconseguir que elements negatius en aquest camp no puguin entrebancar la normalització de l'ús social de la llengua catalana. En les circumstàncies sociolingüístiques actuals, a les Illes Balears de vegades costa entendre, en mesures diferents, per què s'ha d'aprendre català. Sovint el discurs públic, en aquest sentit, xoca amb la realitat observable pel (futur) parlant. En aquest sentit, convé no perdre de vista que les iniciatives institucionals orientades a modificar les actituds lingüístiques de la població poden resultar poc eficaces si no es fonamenten en una realitat sociolingüística que doni sentit, valor i legitimitat al canvi de comportament que es persegueix i que, a més, tengui la capacitat de sostenir el nou comportament al llarg del temps. Per això és important que les actuacions, abans que altra cosa, se centrin a enrobustir la comunitat lingüística catalana, per tal com de la seva robustesa i vitalitat en depenen tant les actituds dels seus membres respecte de la llengua pròpia com les actituds de parlants d'altres llengües que hi estan en contacte.

A l'hora de descriure les actituds lingüístiques existents actualment a la societat de les Illes Balears no es poden deixar de tenir en compte aspectes diversos:

- La història social de la llengua catalana va estretament lligada a la història de les Illes Balears. Som hereus d'una història que ens ha configurat com a societat. Les circumstàncies històriques han marcat profundament les actituds lingüístiques actuals: les llargues etapes de prohibició d'usar el català, la persecució política, la menysvaloració de la llengua pròpia de les Illes Balears, la diglòssia de les elits locals i la manca d'afaiçonament d'un projecte polític propi i autònom marquen bona part dels dèficits actitudinals que presenta la nostra societat.

- Els canvis demogràfics, combinats amb les circumstàncies històriques, han marcat també decisivament les actituds lingüístiques imperants avui dia. Una part de la població vinguda a les Balears des d'altres zones de l'Estat espanyol va arribar en una etapa política en què la llengua catalana no només no gaudia de normalitat institucional, sinó que era directament perseguida pels poders públics. No es podia realitzar una incorporació normal a la comunitat lingüística catalana. Un segon contingent de persones nouvingudes, provinents ja de tot el món, s'ha trobat amb la llengua catalana relegada en una situació de minorització. Per tant, la incorporació a la comunitat lingüística catalana no es produeix en condicions de normalitat, sense entrebancs, sinó que ha d'afrontar la superació dels handicaps que la situació general planteja.
- Per normalitzar l'ús social de la llengua catalana cal trencar determinades normes d'ús que contribueixen a promoure actituds lingüístiques poc favorables a aquest procés. S'ha de destacar, fonamentalment, la norma de convergència lingüística al castellà. Els catalanoparlants tot sovint fan el canvi al castellà quan algú se'ls adreça en aquesta llengua sense tenir en compte cap de les múltiples circumstàncies que podrien fer que la conversa es desenvolupàs en llengua catalana. Amb el trencament de la norma d'ús esmentada augmentaria automàticament la vitalitat pública de l'ús de la llengua catalana i contribuiria a la generació d'unes actituds lingüístiques més favorables fora del grup (independentment que aquesta persona parli castellà o una altra llengua).
- La manca d'autocentrament (és a dir, la visió de si mateixa des d'una perspectiva exterior) de la comunitat lingüística catalana incideix en les actituds lingüístiques dels parlants, de manera que també cal superar aquesta anomalia a l'hora d'afrontar la qüestió del tractament de les actituds lingüístiques.
- L'element bàsic per analitzar els dèficits en les actituds lingüístiques dels parlants de les Illes Balears és la situació social en què es troba la llengua catalana (fruit de la història i de les contingències socioeconòmiques a què s'ha vist i es veu sotmès el país). La minorització lingüística comporta tota una sèrie de mancances a l'hora de configurar les actituds lingüístiques, i caldrà que s'afrontin tenint en compte aquest handicap.
- I, en darrer lloc, però no per això menys important, hi ha un altre element important que cal tenir en compte: el discurs social al voltant de l'ús de la llengua catalana, del qual es tracta en l'apartat següent.



Millorar les actituds individuals en relació amb la llengua catalana constitueix un requisit necessari perquè el procés de normalització d'aquesta llengua pugui tirar endavant. Així mateix, els esforços per tornar el català als usos que li corresponen com a llengua pròpia de les Illes Balears cerca, precisament, que l'ús de la llengua sigui una experiència positiva, una opció que les persones poden triar sense incomoditats ni entrebancs que suposin un desgast psicològic que no sofreixen els parlants d'altres llengües en situació de *normalitat* als seus territoris. Alhora, aquest funcionament normal de la llengua genera actituds positives dels parlants respecte d'aquesta, en un procés que es retroalimenta.

En aquest sentit, no podem perdre de vista que els canvis en les dinàmiques sociolingüístiques depenen de la suma de milers i milers de canvis que es produeixen en l'àmbit individual. Com a ciutadans, no solem avaluar l'impacte que les nostres actituds tenen en relació amb els canvis que es produeixen en la societat, perquè normalment no som conscients que el nostre comportament, quan coincideix amb el de molts altres, provoca unes conseqüències d'abast macrosocial que sovint no tenen res a veure amb la motivació individual per actuar d'una determinada manera.<sup>1</sup>

Aquesta és una de les raons per les quals pot passar que el nostre comportament no s'adigui amb les nostres actituds, un fenomen que ocorre en àmbits molt diversos: ens agrada un planeta net, volem comerç de proximitat, etc., però sovint no som capaços de connectar aquesta voluntat amb les nostres activitats concretes, específiques, amb el nostre comportament quotidià. Malgrat que moltes vegades la nostra actitud individual no sigui negativa, un comportament poc coherent amb aquesta actitud esdevé, globalment, contrari a allò que en principi preconitzam.

La complexitat, doncs, no ha de ser amagada. I caldrà tenir-la en compte per abordar de la manera més convenient els propòsits d'aquest document.

---

<sup>1</sup> Es tracta dels coneguts com a *fenòmens de la tercera classe*, que Rudi Keller ha teoritzat en l'àmbit lingüístic: són fenòmens que resulten de l'acció dels humans però que no responen a una intenció. Per exemple: la substitució lingüística és el resultat de l'acumulació d'accions dels parlants en un sentit concret (com ara l'aplicació de la norma de convergència lingüística o la no transmissió de la llengua als fills), però els parlants no executen aquestes accions *amb la intenció de fer desaparèixer la seva llengua*, sinó amb altres intencions (no tenir problemes, mostrar-se com a ciutadans educats, proporcionar als fills un futur millor, etc.). Vegeu KELLER, Rudi. *On Language Change: The Invisible Hand in Language*. Londres / Nova York: Routledge, 1994.

### 1.3. El discurs social al voltant de la llengua catalana

La situació de minorització i de subordinació que pateix la llengua catalana constitueix un camp adobat per al discurs negatiu i problematitzador en relació amb la llengua.

De manera generalitzada, des de posicions de dominació lingüística i cultural, es presenten les llengües i les cultures minoritzades com a «problemàtiques». De la mateixa manera que els estats «eduquen» i les minories nacionals «adoctrinen», les llengües majoritàries s'usen sense cap tipus d'entrebanc, i el seu ús normal no sol ser qüestionat, mentre que les llengües que pateixen situacions de minorització lingüística són presentades com a problemàtiques (des del discurs dominant, fomentat per tots els ressorts a l'abast de les comunitats majoritàries: òrgans de l'estat, organismes públics, institucions culturals, mitjans de comunicació de masses, etc.).

Per incidir positivament en un canvi en les actituds lingüístiques, s'ha de superar aquesta situació de problematització, posant de manifest que la llengua catalana constitueix un valor al servei de totes les persones que viuen als territoris on és parlada (i de la resta del món, perquè avui les fronteres territorials ja no tenen el mateix pes i significat que en èpoques passades).

El català és la llengua pròpia dels catalanoparlants, però també de tota la resta de ciutadans de les Illes Balears, encara que no la tinguin com a primera llengua o, fins i tot, encara que en tinguin només un coneixement passiu.

El català és un bé públic i, per tant, ha de ser preservat pels poders públics. Es troba a l'abast de tothom qui en vulgui fer ús, és obert a la incorporació de tants nous parlants com es vulgui i constitueix un valor compartit per totes les persones que integren la nostra societat.

A més, com a llengua pròpia d'una comunitat humana assentada històricament en un territori determinat, al català li correspon exercir una sèrie de funcions dins la societat, de vegades de manera exclusiva i altres de manera compartida. Així mateix, qualsevol comunitat humana legítimament té dret a mantenir la seva llengua, la qual ha d'ocupar un lloc preeminent en els intercanvis socials que tenen lloc dins l'àmbit territorial que li és propi.

Però en aquest punt trobam un altre aspecte de la problematització de la llengua: el qüestionament constant de la legitimitat de les actuacions en matèria de política lingüística que cerquen reincorporar el català als usos que li corresponen com a llengua històrica del territori. En la mesura que la imposició del castellà ve d'enrere, resta *implícita* (tot i fonamentar-se en un ordit dens de normativa) i és comunament

assumida com a *normalitat*, de manera que sols no és percebuda per la societat. En canvi, la regulació de l'ús del català (per fer-lo disponible als usuaris, per exemple) topa amb reticències i és objecte de crítiques diverses, perquè suposa alterar el *sentit comú* de l'ordenament lingüístic, o bé es considera una arbitrarietat innecessària (si el castellà ja compleix una funció, quina necessitat hi ha que la compleixi el català?). D'altra banda, en la mesura que les actuacions a favor de l'ús del català són *explícites*, resulten més fàcilment objectivables i criticables.

Davant aquesta situació, i les actituds que se'n deriven, és necessari elaborar i difondre un argumentari alternatiu que permeti configurar un marc en què dotar la llengua de funcions pròpies, simbòliques i pràctiques, i conferir-li valor com a eina de discriminació social sigui *moralment legítim*. Aquest argumentari podria desplegar-se, des de la perspectiva dels drets lingüístics, sobre la base de la *seguretat lingüística* dels parlants. Segons aquesta teoria, és moralment acceptable que del dret dels individus a emprar la seva llengua se'n derivi que altres hagin d'assumir determinades obligacions, perquè aquest dret es fonamenta en interessos legítims que afecten el benestar de les persones. Qui vulgui rebatre aquest argument haurà de justificar, en una societat en què es proclama la igualtat de tots els ciutadans, per què uns ciutadans poden ser sotmesos a una forma de patiment relacionat amb l'ús de la seva llengua, mentre que altres ciutadans, usuaris d'una llengua diferent (la de l'Estat), resten estalvis d'experimentar aquest patiment.

Amb aquest canvi de perspectiva, la llengua queda incardinada en el sistema general de drets i deures, adquireix valor en el mercat social com un recurs *legítimament* exigible i es converteix en una eina de promoció social i, en conseqüència, en un bé atractiu i desitjable per al conjunt de la població. El canvi de perspectiva pot contribuir, per tant, a un canvi de les actituds amb relació a la llengua.

#### 1.4. La modificació de les actituds lingüístiques

La importància de les actituds lingüístiques per a la convivència plurilingüe es deriva del seu caràcter de síntesi entre els coneixements, les valoracions i la predisposició de comportament respecte a les llengües, el seu aprenentatge i el seu ús efectiu. El desenvolupament d'actituds favorables i la superació dels prejudicis adversos a la diversitat lingüística equitativa són objectius importants per a la consolidació del pluralisme democràtic. Lògicament, l'objectiu final és que els comportaments socials derivats de les actituds siguin favorables a la convivència respectuosa en el context del plurilingüisme.

En aquest sentit, el desenvolupament d'actituds favorables en els moments inicials de la socialització (primària —familiar, educativa— o secundària —incorporació posterior a un entorn plurilingüe—) és preferible a la reconducció d'hàbits de comportament inadequats o perjudicials una vegada que s'han consolidat. Els moments de canvi en la trajectòria social (que comporten una muda lingüística, segons Pujolar *et al.*) mereixen una atenció especial.

Els estudis sobre l'origen, els components i la modificabilitat de les actituds lingüístiques indiquen que la base de les actituds adverses o prejudicis contra la diversitat lingüística és l'existència d'informacions o creences contràries a la veritat o a la igualtat, i que la manera de superar aquest estat de coses és que hi hagi fonts prestigioses per als destinataris que desmenteixin les informacions o creences errònies.

La finalitat d'aquest document, per tant, és especificar els àmbits socials en què sembla convenient promoure actituds favorables al català com a llengua pròpia de les Balears, dins un marc de respecte per la diversitat lingüística. En cadascun d'aquests àmbits es fa constar sempre que es pot quins són els prejudicis lingüístics que s'han de superar i quins poden ser els mitjans o els agents de difusió més indicats.

## 2. PROPOSTES

---

### 2.1. Propostes relatives al conjunt de la població

Les dimensions del col·lectiu destinatari obliguen a ser especialment selectius en aquest àmbit general, però sembla convenient identificar i reconduir algunes idees o representacions contràries a la llengua catalana i al plurilingüisme equitatiu.

Concretament, hi ha actituds negatives o prejudicis relatius a aquests punts:

- La suposada inferioritat expressiva i la subordinació pràctica de la llengua catalana respecte al castellà i altres idiomes de gran difusió, basades en la creença que es tracta d'una llengua de recursos limitats. Davant això és necessari difondre la idea que el català disposa dels recursos intel·lectuals i de l'equipament tecnològic propis d'una llengua de cultura (gramàtiques, diccionaris, bases de dades terminològiques, acadèmies normatives...), la qual cosa el dota del potencial necessari per ser emprat en tots els camps del coneixement i en tot tipus de comunicacions, des de les més populars fins a les més especialitzades.
- Complementàriament, cal transmetre una idea exacta de les dimensions de la comunitat lingüística catalana, a fi que tant els catalanoparlants com els parlants d'altres llengües en tenguin consciència.
- Un altre aspecte que és alhora producte i generador d'actituds lingüístiques és l'alteració de la fesomia del català com a resultat de la interferència de l'espanyol, un fenomen que es produeix en tots els components de la llengua, com el lèxic o la gramàtica, però que darrerament és especialment remarcable en la fonètica. Aquest deballestament del sistema lingüístic va acompanyat, a més, del desconeixement, per part d'un gruix important de la població, de la diversitat de registres del català. Tot plegat és fruit tant de l'afebliment del control social sobre la qualitat lingüística (que alhora reflecteix escassa lleialtat lingüística en els parlants) com de l'absència de la llengua del sistema educatiu durant generacions, i és agreujat per la manca de referents lingüístics públics de qualitat. Aquesta situació contribueix a la percepció que el català és una llengua de segona, un poti-poti en què tot s'hi val, i és una font d'actituds negatives amb relació a la llengua.
- La suposició que la llengua de les Balears no és una de les varietats de la llengua catalana o que s'hi pretén imposar un model extern enfront de les modalitats pròpies. Encara hi ha persones i entitats que difonen la idea que la llengua de les Balears no és originàriament la catalana o que hi ha adquirit unes característiques

que la converteixen en un idioma diferent. En altres casos, tot i acceptar que a les Balears es parla una varietat de català, s'utilitzen les diferències entre els parlars col·loquials locals i la varietat comuna o estàndard pròpia dels usos públics formals per fomentar el particularisme i el rebuig d'aquesta varietat comuna i, per tant, la disgregació de les Balears respecte al conjunt de la comunitat lingüística, i dificultar la utilització de la llengua pròpia de les Balears en els usos públics formals de difusió universal i relegar-ne l'ús a les parles locals informals. Davant aquestes creences és necessari difondre una informació correcta sobre la diversitat interna (varietats dialectals i registres), present en el català com en qualsevol altra llengua, i la necessitat de respectar i desplegar —individualment i col·lectivament— un repertori complet de varietats, des de les més locals i populars fins a les més generals i formals, si no es vol mutilar les capacitats de la llengua. El coneixement de la varietat formal de català usada al llarg de la història, des de Ramon Llull fins a Llorenç Villalonga passant per Jaume III, desmenteix la pretensió que l'ús de trets comuns amb els altres territoris (com l'article formal) sigui cap imposició o ingerència política actual.

- La pretesa (des)igualtat efectiva dels drets lingüístics dels ciutadans a l'hora d'usar qualsevol de les llengües oficials per accedir als serveis públics i per relacionar-se com a clients amb els proveïdors de serveis, basada en la creença que la llengua plenament oficial és la castellana i que el català és «merament cooficial», amb un estatus inferior, i també en la idea supremacista que tothom té obligació de saber el castellà i que, per tant, voler usar el català és senyal d'arrogància, manca de respecte o rebuig ideològic. En aquest cas, és necessari difondre una informació correcta sobre la igualtat de dret entre els parlants les dues llengües oficials (la Constitució estableix el deure de conèixer el castellà, però no l'obligació d'usar-lo), sobre el dret de la comunitat lingüística catalana que la seva llengua assoleixi la plenitud de funcions socials en el territori on és l'idioma patrimonial històric i sobre la necessitat d'adequar tots els serveis d'atenció als ciutadans al respecte igualitari d'elecció d'una de les llengües oficials amb independència que coneguin l'altra, com a condició de la prestació d'un servei correcte als usuaris, en qualsevol camp d'activitat.
- Un altre aspecte que contribueix a generar actituds i representacions socials limitadores amb relació a la llengua catalana és la constant vinculació d'aquesta amb formes de vida diguem-ne *rurals* o *tradicionals*, especialment alimentada pels mitjans de comunicació públics.<sup>2</sup> Aquesta associació sobredimensionada del fet

<sup>2</sup> El problema d'aquests programes no és la temàtica en si mateixa, sinó l'enfocament, i la preeminència desmesurada que tenen en la graella televisiva. Un exemple de tractament informatiu seriós del sector primari és el programa d'IB3 Ràdio *Del camp a la mar*, que no mostra el sector com una curiositat pseudoantropològica, sinó com una realitat actual viva.

d'emprar el català amb el món rural desvirtua la realitat, perquè l'*estatus* socioeconòmic de la comunitat lingüística catalana és més ampli i divers: hi ha científics, botiguers, professors d'universitat, artistes, sanitaris, hotelers... i, per descomptat, persones que es dediquen al sector primari.<sup>3</sup> Cal, per tant, fomentar l'associació de la llengua amb la urbanitat, la modernitat, el cosmopolitisme i les noves tendències, i en aquests àmbits, cercar de promoure referents propis de la comunitat lingüística en conjunt.

- I encara un altre factor que repercuteix en la representació que els parlants tenen de la llengua catalana i en les seves actituds lingüístiques és l'absència de la llengua de l'espai públic, fet que determina en bona mesura les tries lingüístiques dels parlants, com demostren les enquestes sobre usos lingüístics, les quals detecten un ús declarat del català més elevat en els entorns amb més presència ambiental de la llengua. És un aspecte en què les institucions han d'actuar de forma decidida, començant pels edificis i els espais de titularitat pública, però sense deixar de banda els de naturalesa privada, amb regulacions normatives modulades de la manera que sigui més adequada.
- Finalment, el fet de considerar que, en situacions de contacte de llengües en què hi ha parlants de diferents llengües, triar el castellà és la solució més pràctica, perquè tots els catalanoparlants també saben castellà. Aquesta consideració provoca efectes molt negatius sobre l'ús de la llengua catalana: invisibilització de la llengua, impossibilitat de practicar-la, disminució de la seva rellevància, consideració com a llengua secundària i prescindible, entre d'altres. Més avall es dedica un apartat a aquest fenomen, conegut com a *norma de convergència lingüística*.

En tots aquests casos, es considera que, a part que es pugui difondre a gran escala algun missatge persuasiu breu, és especialment adequat que el mateix Consell Social de la Llengua Catalana i la Universitat de les Illes Balears, com a institucions públiques transversals i dotades d'autoritat i credibilitat, publiquin informes breus i entenedors que aclareixin cadascuna de les qüestions exposades.

---

<sup>3</sup> En el seu estudi paradigmàtic sobre la substitució de l'hongarès per l'alemany al Burgenland (Àustria), Susan Gal explica el paper en aquest procés de les connotacions rurals associades a l'hongarès, per contrast amb el caràcter urbà i cosmopolita de l'alemany, molt més atractiu des de la perspectiva de les generacions més joves. Vegeu GAL, Susan. *Language Shift: Social Determinants of Linguistic Change in Bilingual Austria*. San Francisco: Academic Press, 1979.

## 2.2. Propostes relatives als nouvinguts (ciutadans d'origen exterior)

La composició actual de la població de les Balears, amb una proporció molt gran de ciutadans que s'hi ha establert fa relativament poc o que són descendents de ciutadans arribats a aquestes illes des d'altres llocs, amb llengües diferents de la llengua pròpia de les Balears, reclama polítiques interculturals que promoguin la superació de les desigualtats socials i el reconeixement i la valoració positiva de la diversitat com un recurs econòmic i cultural, i que alhora assegurin que la llengua pròpia de les Illes Balears manté el seu caràcter de llengua assumida col·lectivament com a vehicle de comunicació pública sense marginacions ni subordinacions. El Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar, en la sessió del dia 5 de novembre de 2018, el document *Informe i propostes de polítiques lingüístiques de cohesió social* (<http://www.caib.cat/govern/rest/arxiu/3630491>), elaborat per la Ponència de Diversitat Lingüística i Cohesió Social, que recull un conjunt complet de propostes en aquest sentit.

Des del punt de vista de les actituds lingüístiques d'aquest segment tan important de la població, és convenient afavorir que es consideri que l'adopció progressiva del coneixement i l'ús de la llengua catalana, com a pròpia de la societat que els ha acollit, forma part del compromís recíproc de construir un futur en comú en què la societat receptora assumeix la diversitat i treballa per garantir la igualtat d'oportunitats, i els nous ciutadans desenvolupen un sentit de pertinença a les Balears que comporta la predisposició favorable al coneixement i l'ús públic de la llengua pròpia de les Illes Balears.

La idea central d'aquesta actitud favorable és, per tant, una invitació als nous ciutadans a correspondre a la societat que els acull inclusivament i a seguir un procés gradual d'estimació per la llengua i d'incorporació al seu coneixement i ús públic.

Aquest missatge es pot difondre amb caràcter general a la població, però complementàriament resultaria efectiu que fossin representants qualificats dels diferents col·lectius d'incorporació recent els qui transmetessin aquesta invitació a incorporar-se a la llengua i a la societat de les Balears, subratllant els valors positius que van associats a aquest procés, tant en els aspectes pràctics com des del punt de vista de la plena inclusió. Un exemple especialment útil d'aquestes iniciatives són testimonis com els recollits a *Històries del català* (<https://historiesdelcatala.cat/>), que caldria subtítular en les llengües d'origen de cadascun dels participants perquè fossin clarament accessibles a les persones que encara no comprenen la llengua catalana.



### 2.3. Propostes relatives a la norma de convergència lingüística

La norma de convergència lingüística és una norma social que practiquen fins i tot parlants que, en general, manifesten actituds molt positives amb relació a l'ús del català. Consisteix a deixar d'emprar el català per adreçar-se en castellà a les persones que s'expressen en aquesta llengua i, en general, a qualsevol que no pertanyi a la comunitat lingüística catalana o que, sent desconeguda, no es té la certesa que en formi part.

Aquesta norma de comportament és un factor clau de la situació de subordinació lingüística, amb conseqüències devastadores per a la comunitat, com l'ocultació de la llengua, la reducció dràstica de les ocasions d'usar-la i de transmetre-la, l'abandonament de la llengua en les comunicacions intragrups i la seva eventual substitució.

La norma de convergència lingüística s'interioritza de manera molt primerenca i queda integrada dins la competència comunicativa dels catalanolingües<sup>4</sup> durant el mateix procés de socialització a través de la llengua. Si l'individu la continua practicant al llarg de la vida, no té mai l'oportunitat de comprovar que, en general, en termes comunicatius no té sentit seguir-la. Però si mai trenca la norma, de manera conscient o inconscient, i amb independència de la reacció de l'interlocutor, és probable que el cost d'haver-la transgredit, en termes de l'ansietat experimentada, l'inhibeixi de tornar-ho a fer en el futur. D'altra banda, la difusió sovintejada de casos de persones que han tingut problemes pel fet d'haver trencat la norma (a establiments comercials, amb les forces de seguretat, en l'àmbit sanitari, etc.) contribueix a reforçar-la i a perpetuar-la entre la població.

Tot plegat explica la dificultat per concebre, dissenyar i implementar mesures eficaces per modificar aquest aspecte del comportament dels catalanolingües. A continuació s'esbossen algunes idees que es podrien tenir en compte a l'hora d'abordar la qüestió:<sup>5</sup>

1. Per induir el canvi de comportament cal modificar tant les creences sobre les conseqüències de dur a terme el nou comportament com les creences sobre les expectatives dels altres respecte del propi comportament.
2. Per influir sobre les creences s'ha de recórrer a la *comunicació persuasiva*, que consisteix a proporcionar informació en forma d'arguments acompanyats

<sup>4</sup> Persones que tenen el català com a llengua pròpia o d'identificació.

<sup>5</sup> Les idees exposades a continuació són, en part, una adaptació d'AJZEN, I. i FISHBEIN, M. *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Prentice-Hall, 1980.

- d'evidències.<sup>6</sup> La informació ha de captar l'atenció del destinatari i ha de resultar-li comprensible i acceptable. És important tenir en compte quina font difon la informació, en termes de credibilitat, autoritat, confiança, etc.
3. A l'hora de dissenyar estratègies d'intervenció, cal tenir en compte que les creences s'adquireixen per experiència directa (són les més resistents al canvi), a partir d'informació adquirida de segona mà (conversant amb altra gent, pels mitjans de comunicació, per les xarxes socials...) i a partir d'inferències (és a dir, per extensió de creences fora de l'esfera d'on procedeixen, com, per exemple, quan s'associa el fet de mantenir l'ús del català amb una ideologia nacionalista).
  4. Cal mostrar formes alternatives de comportament: casos de no convergència resolts amb èxit pel parlant, que si és possible ha de ser qualcú amb prestigi o ascendent a ulls dels destinataris del missatge.
  5. La norma de convergència es manifesta en múltiples situacions, però la intervenció per modificar-la, perquè sigui eficaç, s'ha de centrar en contextos molt ben delimitats, quant a espai, temps, interlocutors, objectius, etc.
  6. En determinats casos, la intervenció s'ha de dissenyar tenint en compte les dues parts implicades en l'acte de comunicació, especialment quan l'interlocutor és clarament identificable. Aleshores cal promoure un canvi d'actitud de caràcter complementari, amb estratègies de comunicació persuasiva adaptades a cada part: l'usuari de la sanitat pública i el personal sanitari; el client i l'empresari (o el dependent), etc.
  7. Transgredir una norma és una font d'ansietat per al parlant, que, per aquesta raó, pot experimentar aversió o fòbia al canvi. Cal tenir-ho en compte per planificar la modificació del comportament de manera gradual, a fi que el parlant pugui afrontar i superar la pròpia por progressivament.

---

<sup>6</sup> L'argumentari és inacabable: des de l'alta probabilitat que l'interlocutor entengui el català i fins i tot el parli (especialment els més joves) fins a la visualització de les conseqüències que seguir la norma, individualment, tindrà a llarg termini per a la comunitat lingüística en conjunt. Idees ben interessants en aquest sentit es poden trobar en les aportacions que Gemma Sanginés (<http://www.caib.cat/govern/rest/arxiu/4263920>) i Eva Rodríguez (<http://www.caib.cat/govern/rest/arxiu/4263913>) van fer en la III Jornada de Dinamització Lingüística, organitzada per la Direcció General de Política Lingüística de les Illes Balears.

## 2.4. Propostes relatives a la transmissió de la llengua

En relació amb el punt precedent, és evident que cada vegada són més les parelles i les famílies integrades totalment o parcialment per persones que tenen llengües personals distintes entre si i sovint també distintes de les llengües oficials de les Balears. En aquest context, la manca d'informació experta sobre la millor manera d'enfocar l'educació lingüística dels fills condueix moltes famílies a prescindir d'alguna de les llengües dels progenitors —que amb freqüència és el català— o a considerar problemàtic el fet que els fills siguin educats en més d'una llengua en l'àmbit familiar, escolar o social. Per contra, els estudis acrediten que l'educació multilingüe és positiva si se segueixen els criteris i procediments adequats.<sup>7</sup>

El missatge en aquest cas consisteix a justificar la conveniència de mantenir en l'educació dels fills les llengües familiars i facilitar l'accés a les llengües oficials, sense excloure el català, com a mitjà d'inclusió i de plena incorporació a la societat en igualtat de condicions i amb les màximes competències personals.

En aquest cas, la difusió del missatge es pot fer per mitjà dels consellers habituals en l'educació inicial dels fills: les maternitats, els pediatres, l'educació infantil, les associacions de mares i pares, etc.

La situació dels diferents contingents demogràfics a les Balears fa evident que l'actitud (i el comportament) de les parelles lingüísticament mixtes té una importància cabdal en la transmissió de la llengua a la generació següent.

Som, emperò, a temps de millorar l'ús social de la llengua catalana, si tenim en compte que el coneixement de llengües és sumatiu, que aprendre una llengua nova no implica renunciar a cap que ja es tengui adquirida o que es vulgui adquirir, i que tothom pot fer part d'una comunitat lingüística determinada si així ho decideix. Posar de manifest els avantatges de conèixer la llengua catalana ha de ser un argument decisiu per a les famílies de les Illes Balears. Per grau de presència pública, el coneixement del castellà sembla garantit. El coneixement de la llengua catalana, pròpia de les Balears i oficial, només ho serà si s'associa a valors positius i la gent en sent com a necessari l'aprenentatge (i, sobretot, la transmissió intergeneracional).

---

<sup>7</sup> Vegeu, en aquest sentit, el treball de SOLÉ, Anna. *Multilingües des del bressol*. Barcelona: Editorial UOC, 2009. Versió castellana: *Multilingües desde la cuna*. Barcelona: Editorial UOC, 2010. També és interessant el projecte europeu *Multilingual Families* (<http://www.multilingual-families.eu/home>).

### 3. ÀMBITS ESPECÍFICS PREFERENTS

---

El tema general tractat resulta massa ambiciós per poder-lo abastar totalment. Cal, doncs, delimitar els àmbits sobre els quals es considera prioritari actuar, que es desglossen a continuació.

#### 3.1. Àmbit del lleure

Es tracta d'un àmbit fonamental a l'hora d'abordar les actituds lingüístiques, molt especialment entre la població més jove.

##### I. Actuacions generals:

- Revisar els estudis fets en relació amb l'ús de la llengua en l'àmbit del lleure.
- Incorporar-hi la investigació al voltant de les actituds lingüístiques.
- Extreure'n propostes a partir de la revisió i de possibles noves investigacions.

##### II. Actuacions específiques:

- Formar en actituds lingüístiques els monitors de temps lliure. Resulta fonamental tenint en compte els «multiplicadors socials» en relació amb la configuració de les actituds i dels comportaments lingüístics en societat.
- Fomentar la interrelació entre joves nouvinguts i joves catalanoparlants mitjançant activitats de lleure que tinguin com a rerefons el foment de la llengua catalana i la cultura pròpia de les Illes Balears.
- Fomentar les llistes de reproducció musical en català a fi que els joves coneguin els grups de música en català actuals i s'hi identifiquin.
- Fomentar la presència del català a les plataformes de contingut audiovisual a Internet.
- Fomentar la presència del català en videojocs i aplicacions per a mòbil.
- Proporcionar referents lingüístics a infants i joves a través del mitjà de comunicació públics. La bona feina que s'havia fet en aquest sentit als inicis de TV3 ha anat diluint-se i perdent força, amb la desaparició del canal K3 com a colofó final. IB3, per la seva banda, no ha ofert mai una programació sòlida adreçada a aquest sector de públic, al qual només li queden els referents difosos exclusivament en castellà per les cadenes espanyoles.

### 3.2. Àmbit de l'esport

L'esport constitueix un àmbit fonamental per treballar les actituds lingüístiques, perquè té una afectació molt important en el si de la societat, especialment, com ocorre amb el lleure (en termes més generals), en les generacions més joves.

#### I. Actuacions generals:

- Analitzar els usos lingüístics en l'àmbit de l'esport. Tenint en compte la importància d'aquest àmbit a l'hora d'establir actituds en relació amb la llengua entre els joves de les Illes Balears, seria interessant disposar d'algun estudi que indiqui en quina situació es troba actualment la llengua catalana en aquest àmbit.
- Elaborar propostes a partir dels resultats. Malgrat que tot seguit es fa una proposta d'actuacions específiques en aquest àmbit, seria interessant d'enriquir aquesta proposta a partir dels resultats d'estudis realitzats.
- Formar en actituds lingüístiques entrenadors, formadors... La formació de monitors, entrenadors i altres persones vinculades a l'àmbit de l'esport resulta fonamental per fixar uns usos lingüístics normalitzats i, d'aquesta manera, contribuir a difondre actituds lingüístiques positives.

#### II. Actuacions específiques:

- Impartir cursos de formació per a monitors, entrenadors, etc., en l'àmbit de l'esport per facilitar la seva activitat de manera normal en llengua catalana.
- Elaborar i difondre una llista de bones pràctiques lingüístiques destinada a clubs esportius.
- Establir convenis de suport als clubs que es proposin implementar les seves activitats normalment en llengua catalana.
- Crear una xarxa de clubs esportius que funcionen normalment en català per compartir experiències i estratègies d'actuació.

### 3.3. Àmbit educatiu

En aquest àmbit, es prioritzen diferents espais en els quals hom pot incidir i resulta del tot necessari fer-ho.

#### I. Actuacions generals:

- Formar els professors en actituds lingüístiques.
- Facilitar elements de suport a les comissions de normalització lingüística i als coordinadors lingüístics dels centres educatius.
- Garantir l'acolliment lingüístic de les persones nouvingudes (en el sistema regular, per a joves escolaritzats, i en el conjunt de la societat, per a la resta de persones nouvingudes).
- Desplegar l'acolliment lingüístic no només dins el sistema escolar, sinó en el conjunt de la societat.

#### II. Actuacions específiques:

- Donar a conèixer els avantatges de conèixer la llengua catalana mitjançant una campanya en què es mostrin experiències d'aprenentatge i d'incorporació social i integració laboral reeixides.
- Exposar públicament que parlar en català amb algú que no en sap és un acte solidari i, alhora, d'autoestima i de civisme.
- Col·laborar amb sectors diversos per crear una oferta formativa de llengua i cultura catalanes amb l'objectiu de reforçar la competència adquirida i de donar seguretat en l'ús de la llengua als parlants, tant habituals com de nova incorporació.
- Fomentar el voluntariat lingüístic com a vehicle d'incorporació lingüística a la comunitat lingüística catalana.

## **4. CONSIDERACIONS SOBRE ALTRES ÀMBITS**

---

El fet que el document s'hagi centrat de manera preferent en aquests àmbits no implica, naturalment, que no se n'hagin de tenir en compte d'altres que resulten igualment fonamentals, entre els quals s'han de destacar els següents:

### **4.1. L'àmbit polític**

Els servidors públics constitueixen un model (també lingüístic) per al conjunt de la societat, de manera que les actituds que mostrin els nostres representants públics incidiran directament en les actituds difoses majoritàriament en el si de la societat. Hi ha molta diversitat, en el si de les institucions, pel que fa a reglaments lingüístics. Certament, l'existència d'aquests reglaments no garanteix l'ús de la llengua, però hi pot contribuir, si se'n fa causa corporativa. A les diverses institucions de les Illes Balears hi ha representants públics que, en les seves funcions, no usen la llengua pròpia de les Balears, que no la saben parlar o que tenen unes pautes d'ús diglòssiques. Forma part de la responsabilitat pública el fet d'usar les llengües d'acord amb els principis que regeixen la nostra societat, també en aquesta qüestió. La llengua pròpia de les Illes Balears ha de ser de coneixement obligat per a tots els representants públics, que l'han de fer servir amb normalitat en l'exercici dels seus càrrecs. Resulta del tot necessari, doncs, promoure aquest principi des de totes les instàncies governamentals, a les diferents institucions.

Correlativament, s'ha de tenir en compte el discurs sobre la llengua catalana que emana de l'àmbit polític. Moltes vegades la llengua constitueix un element de controvèrsia pública a l'arena política (fet que dona informació, per si mateix, sobre la situació precària en què es troba la llengua catalana, ja que les llengües plenament assentades als seus territoris i a les seves societats no són mai motiu de controvèrsia entre forces polítiques). S'han d'evitar les polèmiques estèrils i, sobretot, s'ha de treballar per desproblematitzar l'ús de la llengua catalana, facilitant-lo en tots els àmbits.

## 4.2.L'àmbit socioeconòmic

Al cap i a la fi, l'àmbit socioeconòmic és el que té un impacte més determinant i permanent en el conjunt de la societat, i d'un ús normal (o no) de la llengua se'n deriven unes o altres actituds lingüístiques. Pel seu impacte social, aquest àmbit té un pes molt important a l'hora de generar actituds lingüístiques. Resulta del tot necessària una política decidida per part del Govern de les Illes Balears per assegurar l'atenció normal en llengua catalana a tot l'àmbit econòmic, així com l'ús normal de la llengua catalana a les empreses de les Illes Balears. A fi de fer-ho possible, s'ha d'incentivar l'ús del català amb els mitjans disponibles en mans dels poders públics. Un àmbit socioeconòmic amb un ús normal de la llengua catalana contribuiria de manera eficaç a la millora de les actituds lingüístiques del conjunt de la població. I serviria per avançar en el respecte als drets lingüístics dels ciutadans de les Illes Balears.

Igualment, cal posar de manifest que la incorporació de la llengua catalana contribueix a la qualitat del servei prestat o del producte. Dos aspectes fonamentals en la gestió de la diversitat lingüística dins aquest àmbit són la capacitació del personal i la qualitat de les comunicacions. A l'hora de seleccionar el personal i d'establir l'estratègia comunicativa de les empreses, la incorporació de la llengua catalana suposa una millora en la qualitat del servei. Pel que fa a la comunicació, és recomanable posar a la vista algun tipus de missatge (cartell, adhesiu) que indiqui que en aquell establiment s'atén amb normalitat en llengua catalana, com a manera d'incentivar la desinhibició dels clients a l'hora d'emprar el català. Aquesta iniciativa hauria d'anar de la mà d'una disponibilitat lingüística real, que s'hauria d'assolir per diverses vies, des del foment fins a la regulació normativa. En aquest sentit, les actituds dels directius i dels responsables del personal són bàsiques en la comunicació amb els clients. S'ha de promoure el compromís públic de les empreses amb la llengua catalana, com a model de referència.

Cal també, des de l'Administració, establir les disposicions necessàries perquè s'atenguin els drets lingüístics dels usuaris de la llengua catalana com a consumidors.



### **4.3. L'àmbit acadèmic: per l'elaboració d'una escala d'actituds lingüístiques estandarditzable internacionalment**

Són necessàries eines per analitzar científicament el funcionament social i l'estat de la qüestió de les actituds lingüístiques en l'àmbit social. Fins ara, en els estudis de psicologia social referits a l'anàlisi de les actituds lingüístiques, s'han utilitzat escales de mesura aplicables a altres àmbits de l'anàlisi psicosocial, com ara l'escala de Thurstone (escala d'opinions, fàcilment combinable amb una anàlisi qualitativa d'aquest aspecte de les actituds) o l'escala de Likert (escala numèrica, fàcilment combinable amb les anàlisis quantitatives).

Aquesta proposta, lògicament, ultrapassa els objectius d'aquest document. Però sí que entra dins les seves possibilitats fer avinent a l'àmbit acadèmic la necessitat d'articular una escala específica per mesurar les actituds lingüístiques, realitzada amb aquest propòsit. Caldria, naturalment, que aquesta escala d'actituds lingüístiques pogués tenir un ús universal (com el tenen les escales a què hem fet referència més amunt); és a dir, que pogués ser utilitzada arreu del món, amb independència de les condicions sociolingüístiques de cada lloc específic i de les condicions psicosocials existents en cada cas i en cada època.

L'elaboració de l'escala, doncs, requereix una tasca interdisciplinària que ultrapassa de molt aquesta feina. En qualsevol cas, cal considerar quines institucions i, eventualment, quines persones expertes en la qüestió podrien formar part de l'equip que hauria d'elaborar l'esmentada escala.

En la mesura que hi hagi coincidència d'objectius amb la xarxa europea European Language Equality Network (ELEN), es pot valorar la viabilitat d'elaborar conjuntament instruments internacionals d'anàlisi comparada de les actituds lingüístiques.

## 5. CONCLUSIONS

---

Les actituds lingüístiques són modelades, al llarg dels segles, per les condicions sociopolítiques que operen sobre una comunitat lingüística determinada. Les actituds d'avui són fruit dels esdeveniments del passat i de circumstàncies del present. Existeix una relació evident entre les actituds lingüístiques dels parlants i la recuperació de l'ús normal de la llengua dins el conjunt de la societat. Unes actituds lingüístiques favorables al plurilingüisme equitatiu, en què la llengua pròpia de la nostra comunitat autònoma ocupi el lloc que li correspon, resulten bàsiques per aconseguir aquest objectiu.

Les diferents administracions, cadascuna dins el seu àmbit de competències, despleguen polítiques lingüístiques que, d'una manera o una altra, tenen incidència en les actituds lingüístiques dels parlants. En aquest sentit, cal establir de manera clara i precisa les polítiques que es poden desplegar des de cada àmbit administratiu de cara a millorar les actituds lingüístiques del conjunt dels parlants de les Illes Balears.

Des dels diferents àmbits de la societat de les Illes Balears, resulta necessari de contrarestar els discursos que, ara i adés, pretenen entrebancar l'ús normal i habitual de la llengua catalana dins el conjunt de la societat de les Illes Balears. Aquests discursos, sobre una pretesa imposició de la llengua, sobre les capacitats de la llengua catalana en si mateixa, sobre la idoneïtat de la llengua per a determinats usos i funcions, poden contribuir a distorsionar les actituds lingüístiques de segments de la població de les Illes Balears: cal contrarestar-los i proposar alternatives clares i viables.

La importància de les actituds lingüístiques per a la convivència plurilingüe es deriva del seu caràcter de síntesi dels coneixements, les valoracions i la predisposició de comportament respecte a les llengües, el seu aprenentatge i el seu ús efectiu. El desenvolupament d'actituds favorables i la superació dels prejudicis adversos a la diversitat lingüística equitativa són objectius determinants per a la consolidació del pluralisme democràtic.

Des de les administracions s'han de dur a terme accions per millorar les actituds lingüístiques en el conjunt de la població, en les persones novingudes i en àmbits específics. Per aquest motiu, s'han elaborat propostes de caire més general, juntament amb propostes específiques per a determinats àmbits que s'han triat en funció de la seva capacitat d'incidència en les actituds, especialment entre els segments més joves de la població. Així, s'ha fet especial esment de l'àmbit del lleure, de l'esport i de l'educació. Des d'una perspectiva més general, tenint en compte la incidència en les

actituds en el conjunt de la població, també s'han desplegat propostes específiques per als àmbits polític, socioeconòmic i acadèmic.

Les propostes recollides en aquest document, fruit d'una anàlisi de la situació de les actituds lingüístiques entre la població de les Illes Balears, pretenen constituir un punt de partida per al desplegament de polítiques públiques destinades a millorar les actituds lingüístiques del conjunt de la població, i, molt específicament, dels segments més joves.